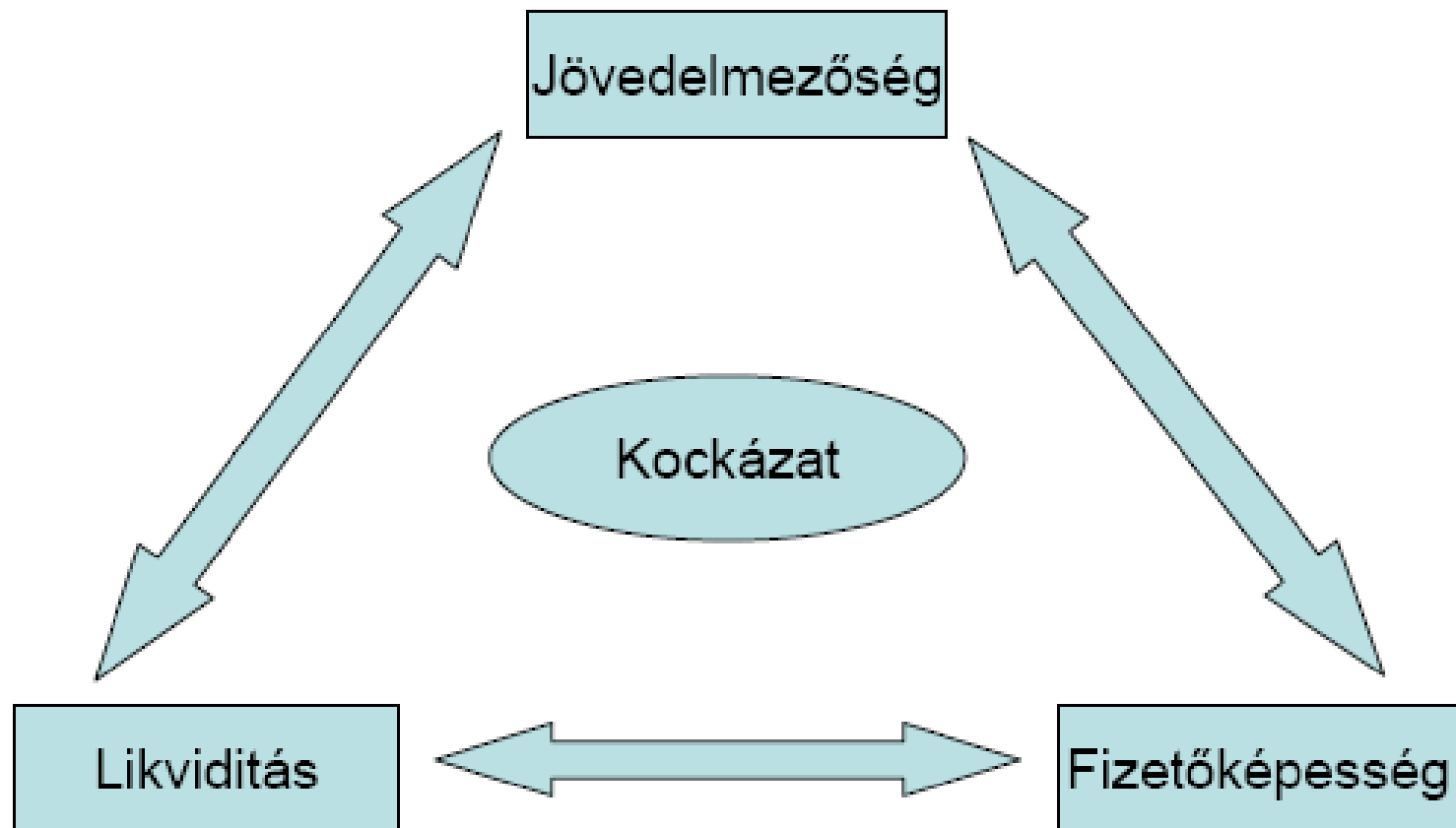

A bankok hitelezési tevékenységének szabályai és eljárásai

Hitelintézetek ellenőrzése (GTUPZ204M)

A bankok mágikus háromszöge

Az előadás tartalma

1. A hitelintézetek prudens működésének szabályai.
2. Kockázatosnak minősített hitelintézeti tevékenységek.
3. A hitelnyújtás és Hpt. szerinti szabályai.
4. Befektetések szabályozása.
5. Fedezetek, fedezetértékelés.
6. Az új bázeli tőkemegfelelés szabályozásának alapjai.

1. A hitelintézetek prudens működésének szabályozása

1. Általános tartalékképzés (75. §)

- Hogyan kell képezni?
- Miből lehet feltölteni?
- Mire használható fel?
- Mikor kap egy hitelintézet mentességet?

1. A hitelintézetek prudens működésének szabályozása

2. A szavatoló tőke

Elemei

- a) jegyzett tőke,
- b) tőketartalék,
- c) eredménytartalék,
- d) lekötött tartalék,
- e) mérleg szerinti eredmény,
- f) általános tartalék,
- g) általános kockázati céltartalék,
- h) értékelési tartalék,
- i) alárendelt kölcsöntőke,
- j) kiegészítő alárendelt kölcsöntőke

Alapvető
tőkeelemek

Kiegészítő
tőkeelemek

Járulékos
tőkeelemek

Szavatoló tőke – alapvető tőkeelemek

POZITÍV ELEMÉK

a) befizetett jegyzett tőke, ideértve a következő részvényfajtákat és részjegyeket, ha megfelel a 6. pontban meghatározott feltételeknek:

- aa) törzsrészvény,
- ab) elsőbbségi részvény,
- ac) dolgozói részvény,
- ad) külön törvényben vagy jogszabályban meghatározott egyéb elsőbbségi jogot biztosító részvény,
- ae) szövetkezeti részjegy,
- af) befektetői részjegy,

b) tőketartalék,

c) lekötött tartalék,

d) általános tartalék,

e) általános kockázati céltartalék a kockázattal súlyozott kitétség értékek összegének 1,25%-áig,

f) eredménytartalék, ha pozitív,

g) könyvvizsgáló által hitelesített mérleg szerinti vagy évközi eredmény, ha pozitív, és nem tartalmaz semmilyen előrelátható kifizetést, vagy osztalékot,

h) vegyes tulajdonságú befizetett jegyzett tőke, ideértve a kamatozó részvényeket, a visszaváltható részvényeket és mindazon jegyzett tőkebe tartozó részvényeket és részjegyeket, amelyek nem tartoznak az a) pont alá és megfelelnek a 7. pontban meghatározott feltételeknek,

i) alapvető kölcsöntőke.

NEGATÍV ELEMÉK

a) visszavásárolt saját részvények könyv szerinti értéke,

b) immateriális javak,

c) eredménytartalék, ha negatív,

d) könyvvizsgáló által hitelesített mérleg szerinti eredmény, ha negatív, illetve évközi szavatoló tőkeszámítás esetén az évközi negatív eredmény,

e) kockázati céltartalék – ide nem értve az általános kockázati céltartalékot – és az értékvesztés hiánya, azaz a mérlegen kívüli kötelezettségek és az eszközök helytelen értékelése miatt el nem számolt kockázati céltartalék, illetve értékvesztés összege (ideértve a könyvvizsgáló vagy a Felügyelet vizsgálata során feltart céltartalékhiányt, illetve az el nem számolt értékvesztést is), amennyiben a hiány a szavatoló tőkéből más jogcímen nem kerül levonásra,

f) a vegyes tulajdonságú befizetett jegyzett tőkének és az alapvető kölcsöntőkének a 14. pont szerinti korlátozások miatt figyelembe nem vehető része,

g) a kereskedési könyvben nyilvántartott kevésbé likvid tételekre külön jogszabály alapján számított, jelentős veszteséget eredményező értékelési korrekciók (az Szm. szerinti valós értékelés alá nem vont tételek esetében ezen értékelési korrekcióknak az elszámolt értékvesztés és megképzett céltartalék feletti többlete).

Szavatoló tőke – járulékos tőke

Pozitív elemek

- a) a nyereséges évben az elmúlt év(ek) elmaradt hozamkifizetésére is feljogosító, jegyzett és befizetett elsőbbségi
- b) részvények, továbbá minden egyéb részvény és részjegy, amely nem felel meg a 6. vagy 7. pontban foglalt feltételeknek,
- c) értékelési tartalék,
- d) alárendelt kölcsöntőke,
- e) járulékos kölcsöntőke,
- f) a 14. pontban meghatározott mértéket meghaladó vegyes tulajdonságú befizetett jegyzett tőke és alapvető kölcsöntőke,
- g) ha a hitelintézet a hitelezési kockázatát belső minősítésen alapuló módszerrel számítja, akkor az elszámolt értékvesztés és a képzett kockázati céltartalék – ide nem értve az általános kockázati céltartalék – összegének a várható veszteség értékével csökkentett értéke a kockázattal súlyozott kitettség érték 0,6%-áig, ha ez a különbség pozitív.

Ha a hitelintézet a hitelezési kockázatát belső minősítésen alapuló módszerrel számítja, akkor az elszámolt értékvesztés és a képzett céltartalék határértéken túlmenően nem része a szavatoló tőkének.

Negatív elemek az alárendelt kölcsöntőke figyelembe nem vehető része.

Beszámítási korlát A járulékos tőke szavatoló tőkébe történő beszámíthatóságánál az alábbi korlátozásokat kell érvényesíteni:

- a) a figyelembe vehető járulékos tőke összege nem haladhatja meg az alapvető tőke összegének 100%-át,
- b) a járulékos tőkeként figyelembe vehető lejáráttal rendelkező alapvető, járulékos és alárendelt kölcsöntőke, valamint a járulékos tőkeként figyelembe vehető lejáráttal rendelkező részvények és részjegyek összegének az aránya nem haladhatja meg az alapvető tőke 50%-át.

Szavatoló tőke – kiegészítő tőke

- A kereskedési könyvben nyilvántartott pozíciók és kockázatvállalások, valamint a teljes tevékenységre számított devizaárfolyam- és árukockázat tőkekövetelményének fedezetére az alapvető és járulékos tőke mellett kiegészítő tőke is felhasználható.
- A kiegészítő tőkét a kiegészítő alárendelt kölcsöntőke és a járulékos tőkének a törvénybeli korlátozások miatt fel nem használható része alkotja.

1. A hitelintézetek prudens működésének szabályozása

3. Tőke megfelelés

- Az előírás célja?
- Minimális mértéke?
- Mérése: fizetőképességi mutató (**szolvencia** ráta):

$$\text{Szavatoló tőke} / \text{Korrigált mérlegfőösszeg}$$

4. Folyamatos fizetőképesség fenntartása

- Likviditás $\neq$ Szolvencia
- Tartalma:
  - folyamatos fizetőképesség;
  - követelések és tartozások lejáratil összhangja;
  - eszközök és kötelezettségek összhangja.

1. A hitelintézetek prudens működésének szabályozása

5. Kockázati céltartalék képzés, értékvesztés elszámolás

- Minősítési kötelezettség: kintlévőségek, befektetések, mérlegen kívüli kötelezettségek;
- Minősítési kötelezettség: $\frac{1}{4}$ évente;

1. A hitelintézetek prudens működésének szabályozása

6. Országos Betétbiztosítási Alap (OBA)

- Kinek fizet?
- A tőke vagy (és) a kamat (is) biztosított?
- Az OBA-tól igényelhető kártérítés mértéke?
- A betétes kitől követelhet a fennmaradó összegre kártérítést?

2. Kockázatosnak minősített hitelintézeti tevékenységek szabályozása

1. Hitelnyújtás szabályozása;
2. Belső hitelekkel kapcsolatos szabályok;
3. Fedezetek;
4. Ingatlan befektetések;
5. Tartós befektetések;
6. Tőke megfelelés szabályozása;

2.1. Nagykokkázat

Nagykokkázat =

A bank kokkázatvállalása
egy ügyfél, vagy ügyfélcsoport részére!

Nagysága:

(>vagy =),

mint a hitelintézet szavatoló tőkéjének 10 %

Σ **nagykokkázat** < szavatoló tőke 8-szorosa (42 milliárd forintos értékhatárt, bizonyos intézmények körében.)

Σ **megengedhető kokkázatvállalás:** Egy ügyféllel vagy ügyfélcsoporttal szemben < mint a szavatoló tőke 25 %-a!

4. Befektetések korlátozása

- Szavatoló tőke 15%-a
- Vállalkozás jegyzett tőkéjének 51%-a
- Összes minősített befolyásnak minősülő részesedés a szavatoló tőkéjének 61%-a
- Könyv szerinti értéken számított
- Túllépések összegével csökkenteni kell a szavatoló tőkét
- Kivételek
  - más pénzügyi intézmény, befektetési vállalkozás, árutőzsdei szolgáltató, Tpt. szerinti elszámolóházi tevékenységet végző szervezet, befektetési alapkezelő, tőzsde, biztosító, viszontbiztosító, illetve a járulékos vállalkozás
  - hitelintézet tulajdonába csak átmenetileg, a szerzés időpontjától számított legfeljebb hároméves időtartamra, pénzügyi szolgáltatásból származó veszteségmérés céljából, illetőleg hitel-tulajdonrész csereügylet vagy felszámolás következtében került – elkülönítetten nyilvántartott és elkülönítetten kezelt, rendszeresen minősített – tulajdoni hányadokat

4. Befektetések korlátozása

INGATLAN BEFEKTETÉSEK KORLÁTOZÁSA – HPT 84 §

- Szavatoló tőke 5%-a
- Kivételek: a közvetlen banküzemiacélt szolgáló ingatlanok
- 3 éven belül el kell idegeníteni
  - hitel-ingatlan csereügylet,
  - a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XL. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 56. § (2) bekezdése, és
  - a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény alapján megszerzett ingatlanokat

BEFEKTETÉSEKRE VONATKOZÓ EGYÉB KORLÁTOZÁSOK

- A hitelintézet – nettó értéken számított – összes befektetése nem haladhatja meg szavatoló tőkéjének száz százalékát.
- A hitelintézet nem szerezhethet részesedést, illetőleg nem létesíthet tagsági viszonyt olyan vállalkozásban, amelynek tartozásaiért a részesedés mértékére való tekintet nélkül a hitelintézetre tulajdonosként korlátlan felelősség hárulhat.

5.Fedezetek

A hitelintézetek a hitelkihelyezésről történő döntés előtt meg kell győződni az alábbiakról:

- a szükséges fedezetek, illetve biztosítékok meglétéről;
- azok valós értékéről;
- a fedezetek érvényesíthetőségéről.

Mi nem fogadható el fedezetként?

A törvény tételesen rögzíti ezen fedezetek körét!

Kötelezően elkészítendő belső szabályzatok

- Kockázatvállalási szabályzat;
- Befektetési szabályzat;
- Ügyfél-, és partnerminősítési szabályzat;
- Fedezetértékelési szabályzat;
- Ügyletminősítési és értékelési szabályzat;
- Értékvesztési és céltartalék képzési szabályzat.

Fedezetértékelés

A bankok fedezetértékelési szabályzatban kötelesek rögzíteni az alábbiakat:

- A leggyakrabban alkalmazott **biztosítékokat, jogi kikötéseket;**
- Az **elfogadhatóság, értékelhetőség és hozzáférhetőség** vizsgálatában figyelembe vett szempontokat;
- Az alkalmazott **fedezetértékelési módszereket;**
- Személyi felelősök körét;**
- „Utógondozás”** módszerét, gyakoriságát.